

LUDVÍK ŠTĚPÁN

VÝZNAMNÁ META UPROSTŘED CESTY (K padesátinám Iva Pospíšila)

„Ještě ti není padesát, a viděl jsi Abraháma?“ ptali se Židé Krista, uvádí na jednom místě Janovo evangelium. Tato první významná meta se pro významného českého rusistu, slavistu, literárního teoretika a historika a komparatistu **prof. PhDr. Iva Pospíšila, DrSc.**, stala letos minulostí (narozen 14. května 1952) a příležitostí k alespoň letmé bilanci.

Profesor Pospíšil vystudoval v letech 1970–1975 a 1988–1990 rusistiku a anglistiku a bohemistiku na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, na níž také zůstal vyučovat. V roce 1975 získal doktorát filozofie a 1975–1978 byl asistentem, 1978–1986 odborným asistentem, od 1986 docentem, 1996 byl jmenován profesorem. Kandidátskou disertaci na téma *Ruská románová kronika* obhájil v roce 1980, 1997 mu byla udělena hodnost doktora věd o umění v oboru dějiny a teorie slovanských literatur na základě práce *Genologie a tvar literatury*. Od roku 1995 působí jako vedoucí Ústavu slavistiky.

Ivo Pospíšil pracuje také ve funkci předsedy celostátní komise pro obhajoby „velkých doktorátů“ (DrSc.) v oboru slovanské teorie a dějiny slovanských literatur (do konce roku 2001), předsedy Českého komitétu slavistů a člena Mezinárodního komitétu slavistů, je členem vědecké rady FF UK v Praze, vědecké rady FF MU v Brně a vědecké rady FF UP v Olomouci, členem hlavního výboru Literárněvědné společnosti při AV ČR, předsedou Slavistické sekce brněnské pobočky Literárněvědné společnosti a předsedou Slavistické společnosti Franka Wollmana. Řadu let byl členem redakční rady časopisu Československá rusistika (až do jeho zániku), nyní je odpovědným redaktorem periodických publikací FF MU a předsedou ediční rady těchto publikací (15 řad), členem redakční rady časopisu Opera Slavica (Brno), členem redakční rady časopisu Svět literatury (Praha), předsedou redakční rady ročenky řady X – Slavica Litteraria (Brno), jedním z editorů časopisu Litteraria Humanitas (Brno) a členem redakční rady časopisu Zagadnienia Rodzajów Literackich (Wrocław/Łódź, Polsko). Ve svých přednáškách na mateřské škole, ale také na předních univerzitách v Evropě a v odborných pracích se profesor Pospíšil zabývá slavistikou, genologií a komparatistikou, dějinami a teorií slovanských literatur, teorií a dějinami románu a literárněvědnou rusistikou.

Ivo Pospíšil nikdy nepatřil k lidem, kteří se „vezlí“, kteří pasivně čekali „v zákrytu“, ale vždy, a s plným nasazením, plnil úkoly, které před ním v průběhu jeho působení na brněnské univerzitě i jinde vyvstávaly. Svou rozsáhlou odbornou erudicí, organizačním talentem i nevšední pracovitostí dokázal pro zdánlivě nerealizovatelné projekty shromáždit schopné lidi, nadchnout je pro věc a s až zatvrzelou úporností je přes všechny překážky a třeba dílčí prohry dotáhnout do konce. Byl to právě on, kdo po převzetí funkce vedoucího Ústavu slavistiky tuto instituci rozvinul do potřebné šíře, takže jeho pracovníci se už několik let věnují výuce a bádání všech (až na drobné výjimky) slovanských jazyků a literatur. Byl to on, kdo se svými spolupracovníky vybudoval rozsáhlou

strukturu zahraničních styků, pobytů, přednášek a úzké odborné spolupráce a vytvořil z brněnského Ústavu slavistiky pracoviště na evropské úrovni a – bez přehánění – se světovým ohlasem.

Rovněž jeho monografie, odborné a učební texty i slovníky mají stále ohlas nejenom mezi světovými slavisty a svými dodnes inspiračními a podnětnými tezemi a myšlenkami přitahují zájem široké odborné veřejnosti. Stojí proto za to alespoň zaznamenat jeho monografie: *Ruská románová kronika (Příspěvek k historii a teorii žánru)*, Brno 1983; *Labyrint kroniky. Pokus o teoretické vymezení žánru*, Brno 1986; *Proti proudu (Studie o N. S. Leskovovi)*, Brno 1992; *Rozpětí žánru*, Brno 1992; *Od Bachtina k Solženicynovi. Srovnávací studie*, Brno 1992; *Srdce literatury. Alois Augustin Vrzal, Brno 1993; Fenomén šílenství v ruské literatuře 19. a 20. století*, Brno 1995; *René Wellek a meziválečné Československo. Ke kořenům strukturální estetiky* (spoluautor Miloš Zelenka). Brno 1996; *Ruský román. Nástin utváření žánru do konce 19. století*, Brno 1998; *Genealogie a proměny literatury*, Brno 1998; *Na výspě Evropy. Skici a meditace k 200. výročí narození A. S. Puškina*, Brno 1999. A také další odborné práce: *Osnovnyje ponjatija teorii literatury* (skripta), Praha 1986; *Ruská literárněvědná metodologie 19. a počátku 20. století* (studie – texty), Praha 1988; *Úvod do studia literatury pro rusisty*, Brno 1991; *Spálená křídla. Malý průvodce po české recepci ruské prózy 70. a 80. let 20. století*, Brno 1998; *Slovník slovanských spisovatelů* (spoluautoři I. Dorovský, M. Mikulášek, J. Pelikán), Praha 1984 (hesla ze staré a klasické ruské literatury); *Slovník světových literárních děl* (red. V. Macura), Praha 1988 (50 hesel z ruské literatury). Za pozornost stojí i jubilantova zatím poslední práce, rozsáhlý *Slovník ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů*, Praha 2001. Při práci na tomto díle byl prof. Pospíšil vedoucím autorského kolektivu a redaktorem, autorem všech hesel z běloruské literatury a autorem a spoluautorem hesel z ruské a ukrajinské literatury. Do slovníku napsal i úvodní stať a studie *K celku východoslovanských literatur, Ruská literatura, Ukrajinská literatura* (spoluautorka Galina Binoová) a *Běloruská literatura*.

Profesor Pospíšil svým životem a neúnavnou prací, která je často předmětem obdivu a „závisti“ mnoha jeho kolegů, se stal příkladem pedagoga, vědce a manažera vědecko-pedagogického pracoviště, příkladem autora, jenž jde nejen pečlivě ad fontes a vychází z jasně vymezeného teoretického základu, ale klade výsledky svého bádání vždy do širších evropských souvislostí, příkladem vedoucího pracovníka, který má ucelenou koncepci a dokáže o ni přesvědčit i členy kolektivů, v jejichž čele stál a stojí, příkladem člověka, jehož při prosazování nového a netradičního neodradí ani nepříznivé okolnosti.

U příležitosti „abrahámovin“ bychom chtěli profesoru Pospíšilovi kromě pevného zdraví přát, aby ke všemu, co dělá, přistupoval stále s takovým entuziasmem a erudicí, aby všechny kolem sebe i nadále inicioval a povzbuzoval a aby dnes už doslova řada-řeka jeho studií i úctyhodná množina odborných prací knižních ještě dlouho nedospěla konce. Na závěr můžeme vznést řečnickou otázku: Co je to u literárního vědce padesátka? A stejně symbolicky na ni odpovědět: Teprve začátek času sklizně dosud dobře ošetřované setby.